

Cercis, een verraderlijk mooi geslacht

De hartboom of *Cercis* heeft veel in petto voor openbare ruimte

Het geslacht *Cercis* kent als meest toegepaste vertegenwoordiger waarschijnlijk de *Cercis siliquastrum* ofwel Judasboom. Een naam die deze bijzondere naaktbloeier heeft gekregen omdat zijn bladeren zouden lijken op de zilverlingen die de apostel Judas heeft gekregen voor het verraad van Jezus. Dus inderdaad een verraderlijke mooie kleine boom of meerstammige struik.

Auteur: Jan P. Mauritz, VRT

Kenmerken

De naam van de familie *Caesalpinaceae* is door grootmeester Linnaeus aan deze groep peulmakers geschonken en verwijst naar de briljante, Italiaanse botanicus Andreas Caesalpinus (1519-1603), allereerst student en later de opvolger van de botanicus Luca Ghini, stichter en directeur van de eerste botanische tuin ter wereld in Pisa (1544) en de bedenker van de *Hortus siccus*: de gedroogde tuin of zoals gewone stervelingen het een 'herbarium' noemen.

Tussendoortje

De *Leguminosae* kent ruim 700 geslachten, vervolgens meer dan 20.000 verschillende species en ze zijn vrijwel overal ter wereld te vinden, met uitzondering van de poolkappen, maar dat spreekt voor zich. De familie kent zeer veel siermakers om de openbare ruimte te verrijken of de particuliere tuin,

de kantoortuin of de daktuin; voor elk wat wils. De familie is eigenlijk nog veel belangrijker door het enorm grote economische en sociale belang van de voedselvoorziening op aarde. Peulvruchten zijn namelijk ook die eiwitrijke voedselgewassen in de land- en tuinbouw, zoals allerlei soorten bonen, erwten, pinda's, sojabonen, enzovoort. De meeste soorten leven in mutualistische symbiose met stikstofbindende bacteriën. *'In mu... wat?' hoor ik op de achtergrond mompelen. 'Waar heb je het nu dan toch weer over, JP? Leg uit!'*

Om het eenvoudig te houden: de woorden 'mutualisme' en 'symbiose' betekenen ongeveer hetzelfde. Niet helemaal correct, maar voor het feuilleton in dit vakblad wel voldoende.

Het woord 'symbiose' is voor velen onder u niet helemaal vreemd. 'Symbiose' is een samenstelling uit de Griekse woorden *sym* = 'samen' en *biose* = 'levend', en dat wordt dan 'samenlevend'.

In de oorspronkelijke en ruime betekenis des woords is het dus 'het langdurig samenleven van twee of meer organismen van verschillende soorten, waarbij de samenleving voor ten minste een van de organismen gunstig of zelfs noodzakelijk is'. Geheel terecht wordt de term 'symbiose' alléén gebruikt in de betekenis van 'wederzijds voordelige co-existentie of samenleving'. De verschillende partners heten 'symbionten' en beide hebben dus baat bij de samenleving. De grootste partner wordt ook wel gastheer genoemd. Er zijn verschillende soorten symbiose (waar ik om de lieve vrede met opperhoofd Hein niet verder op in zal gaan). Wel even 'een nabrandertje' op dit onderwerp. In de context van dit feuilleton over bomen even twee extra voorbeelden en dan snel weer verder met het geslacht *Cercis*. De bestuiving van planten door nectarende of stuifmeelverzamelende insecten is het eerste voorbeeld. Ook de samen-

Binnen de systematische indeling van het *Regnum Vegetabile* (het Plantenrijk) behoort het geslacht *Cercis* tot de orde van de *Fabales* of *Leguminosae* (de peulvruchtachtigen) en daarbinnen tot de familie *Caesalpinaceae*. De naam *Cercis* is afgeleid van de Griekse benaming *kerkos*, wat gewoon de inlandse Griekse naam voor deze boom is. De Nederlandse naam 'Judasboom' komt feitelijk uitsluitend toe aan de species *Cercis siliquastrum*, die van nature voorkomt in het oostelijk Middellandse Zeegebied en het Midden-Oosten. Volgens de overleveringen zou de discipel Judas zich na het verraad van Jezus Christus zich aan deze boom hebben opgehangen.

Andere bekende geslachten binnen de peulvruchtfamilie zijn onder andere *Cladrastis*, *Robinia*, *Laburnum*, *Wisteria*, en minder bekende makers als *Erythrina*, *Hedysarum*, *Styphnolobium*, *Templetonia* en tal, tal van andere makers waarbij de zaden altijd in een peul zitten. Het geslacht *Cercis* kent acht soorten met ca. 35-40 cv's en vars. De soorten groeien verspreid over gebieden in Noord-Amerika, zuidelijk Europa tot in China en allemaal op het noordelijk halfrond.

Efkes orde op zaken stellen: volgens de grootmeester der botanie *Linnaeus* en zijn volgelingen bestaat er binnen de orde van de *Leguminosae*

een drietal families, te weten de *Mimosaceae* met onder andere de echte *Acacia* (*Mimosaspecies*), de *Papilionaceae* met onder andere het geslacht *Robinia*; deze geslachten zijn de echte vlinderbloemigen. Als laatste de familie waar het geslacht *Cercis* toe behoort: de *Caesalpinaceae*. De species van de drie families zijn dus allemaal wel peulvruchtachtigen, maar alléén de geslachten van de familie *Papilionaceae* zijn vlinderbloemigen. Dat wordt veroorzaakt door... Ja, heel goed, de bloemopbouw! Nu is het echter zo dat de bloemen van de *Caesalpinaceae* wel sterke gelijkenis hebben met die van de echte vlinderbloemigen, maar toch weer iets anders, want de stand van de kroonbladeren is echt anders. De bloemen van de *Mimosaceae* zijn echter totaal anders dan de vorige twee, wollige meestal gele bolletjes van meeldraadrijke bloempjes. Deze ogenschijnlijke, wat academische uitleg over de families van de orde van de *Fabales* was even nodig om diepgewortelde misverstanden te ruimen. Bij dezen.

De enorm grote peulvruchtencian is een van de grootste clubs van bloeiende planten op aarde. Van kruidachtigen tot grote bomen, klimplanten, vaste planten, van alle markten thuis, deze peulmakers.

leving van de mycorrhizaschimmel en de plantenwortel is een mooi voorbeeld met wederzijds voordeel met die geweldig mooie naam. Zo, zijn we er allemaal nog bij, vrienden? Want het derde voorbeeld, en in dit deel van het feuilleton passend, is dat de familie van de hoofdpersoon vele soorten kent die in een samenlevingsvorm leven met bacteriën uit de *Rhizobium*-familie.

Deze bacteriën kunnen stikstof uit de lucht binden, die de plant vervolgens voor de groei kan gebruiken. De bacterie woont in en rondom de wortels van de plant in een zogeheten wortelknolletjesplant en levert daar de stikstof af. Daarvoor krijgt de bacterie van de plant suikers terug die door de fotosynthese in het blad geproduceerd worden. Naast de plant heeft ook de bodem voordeel van deze mutualistische symbiose. Amen (= het is waar en zeker!), en daarmee sluit ook het tussendoortje. Het geslacht *Cercis* bestaat uit middelgrote en vaak meerstammige bomen en grote struiken met een hoogte van 12 tot 15 meter hoogte, met één uitzondering daarop: in het eigen, natuurlijk verspreidingsgebied. In cultuur hier in Nederland

met de '25%-minusregel van JP', kom je dan op 10-11 meter hoogte en dan heb je het echt wel gehad. Een aantal makers komt niet boven de 6-7 meter uit, maar ook daarover later meer. In cultuur worden vooral hoogstammen en meerstammigen opgekweekt ten bate van het gebruik als straatboom en/of als parkboom. De species vormen vrijwel allemaal brede, ronde, grillige, vaasvormige en dichte kronen of breed spreidende kronen. Een enkeling heeft een wat meer opgaande kroonvorm.

De stamschors is lang, glad en grijs van kleur. Op latere leeftijd wordt deze licht en ondiep gegroefd met al dan niet korte ribbels of ruggen en soms ook in kleine schorsplaatjes loslatend. De takken en twijgen zijn vrij dun, maar stug en stevig met een glanzende grijze, bruine tot roodbruine kleur. Het merg in de takken is rond en wit van kleur en de takken zijn bezet met veel kortloten zonder een eindknop, waardoor een zogenaamde zigzaggroei bevorderd wordt. De zijknoppen zijn rood tot roodbruin van kleur, heel klein, stomp of juist toegespitst, afhankelijk

van de soort met twee of drie vaak gewimperde knopschubben en vrijwel altijd met twee of drie knoppen boven elkaar. Het onder de knoppen liggende bladmerk is hart- of V-vormig met daarin drie bladsporen. 'Wat zijn bladsporen nu precies, JP?' Dat is eigenlijk heel simpel, vrienden. Bladsporen zijn de aftakkingen vanuit het vaatstelsel. Deze vaatbundels lopen via de bladsteel de bladschijf in en verbinden het vaatsysteem van de bladschijf met de rest van de plant. Bij het geslacht *Cercis* zijn dit dus drie vaatbundels en dat kunnen er meer of minder zijn, afhankelijk van het geslacht en de soort. Bladmerken zijn voor de herkenning van een species in de winter een belangrijke determinatiesleutel.

Het blad van dit geslacht is enkelvoudig met een alternerende oftewel een afwisselende bladstand langs de twijg of tak. De bladschijf is meestal breed hartvormig tot rond, soms wat niervormig, handnervig met een gave bladrand die ook vaak doorschijnend is. De bladvoet is hartvormig tot soms enigszins tweelobbig met aan de bladsteel vergroeide steunblaadjes.

De tweeslachtige bloeiwijze is spectaculair met bloemen uit afzonderlijke bloemknoppen. De species bloeien voor en/of tijdens de bladontwikkeling in trosjes of bundels bloemen, ook op het kale hout van takken, gesteltakken, en zelfs de stam is vaak bezet met toefjes bloemen. Schitterend mooi en een zeer waardevol morfologisch kenmerk. De bloemen zijn vlindervormige bloemen met een vijftandige kelk met vijf gelijke kroonblaadjes, tien vrijstaande meeldraden en een stamper op een kortgesteeld vruchtbeginsel. De onderste petalen van de bloem vormen een soort beker met daarboven twee wangen en een toppetaal die als een soort openstaande klep fungeert. De bloemkleur is afhankelijk van de soort en varieert van zachtroze en violetrood tot aan purperroze. De cv's van de verschillende soorten kennen een grotere kleurverscheidenheid. Hierover later meer bij de sortimentsbeschrijvingen.

De vruchten zijn peulen. Goh, wat een openbaring! U had het zelf kunnen bedenken, toch? En in dit geval van *Cercis* zijn het langwerpige, smalle en vrij platte doosvruchten met twee kleppen die net als de bloemen van deze makker in gesteelde bundels bijeen staan, hangen of iets ertussenin, afhankelijk van de soort. De kleur van de rijpe peul is ook soortafhankelijk. Bij totale rijping springen de kleppen open, waardoor de boonvormige zaden tevoorschijn komen.

Het wortelgestel van deze makker is per soort verschillend, maar vaak toch wat moeizaam, waar de standrechtheid van de boom onder te lijden heeft. Andere species doen het beter en met name de cv's leveren vaak een beter wortelgestel dan de soorten. Het hout van *Cercis* is hard en moeilijk bewerkbaar. Daar komt bij dat de gesteltakken en de stam vaak grillig van vorm zijn en met draaiingen of torsies daarin. Dus veel hout wordt gebruikt als stookhout voor kachels, broodovens, houtsnijwerk en soortgelijk gefreubel.

Van de species in China worden de bladeren als voedsel gebruikt voor de larven van vlindersoorten en de bast van *Cercis chinensis* wordt in medicijnen benut als ontstekingsremmers en antiseptica.

Sortiment

Zoals u van uw schrijver gewend bent, zal ik een aantal species van een aantal soorten aan u voorstellen: systematisch in alfabetische volgorde.

Cercis canadensis

In schrille tegenstelling tot de naamgeving die een Canadese herkomst aangeeft, is deze species zeer zeldzaam in Canada. Uitsluitend in Zuidwest-Ontario langs de oevers van het Lake Erie en Lake St. Claire (bij de stad Detroit voor de niet-geografen onder u!) komen deze makkers sporadisch voor. Dit in tegenstelling tot de VS, waar deze bomen wel regelmatig algemeen en veelvuldig gedijen; in de staten van New York tot in Florida en vanaf de noordelijk gelegen staat Iowa tot diep in Texas aan toe. Ook zijn er makkers die van nature voorkomen in het westelijk deel van de VS. Kortom het barst er van die Amerikaanse makkers.

De boom groeit daar vaak als onderbegroeiing in

de enorme arealen van de gemengde loofhoutbossen en in de rivierdalen, maar ook op de rotsachtige hellingen en weelderige valleien van meerdere gebergten zoals onder andere de Appalachen. De boom heeft een sterke voorkeur voor voedselrijke en vochtige bodems, maar kan ook op mindere bodems goed groeien. Het is dus geen afgrijselijke ku... (lees: zeurpiet) die direct zijn blad laat vallen als de bodemgesteldheid 'Zijne Majesteit' niet aanstaat. De boom is rond 1900 in Europa geïntroduceerd en vanuit Engeland veelal via botanische tuinen verspreid en in cultuur gebracht.

In het natuurlijk verspreidingsgebied wordt de boom ca. 12-14 meter hoog met een brede ronde kroon. In cultuur vaak kleiner (de 25%-minusregel van JP) en dan vaak als meerstammige boom of grote struik met een breed spreidende kroon. Toch is er een aantal boomkwekers in ons land die de boom als hoogstam opkweken, en dat is dus een verbreding van de toepassing van deze fraaie boom.

De stamschors en de schors op de zware gesteltakken zijn grijs van kleur en in lange, smalle, verticale ruggen ondiep gegroefd. Op oudere leeftijd laat de oude schors in plaatjes los, waardoor er een heel subtiele, maar fraaie kleurschakering ontstaat. De twijgen zijn vrij lang, slank en soepel, kaal en glanzend roodbruin van kleur. De twijgen hebben geen eindknop, wat de wat hoekige groei bepaalt. De overige knoppen zijn aanliggend, klein, rond en stomp gepunt met twee à drie knopschubben en donkerrood van kleur. Vaak staan er twee knoppen boven elkaar. De bloemknoppen zijn groter van vorm en liggen aan op de basis op de overjarige twijgen, de oudere takken en zelfs in grote getale op de schors van de stam van de boom. En als die

dan bloeien voordat de bladontwikkeling plaatsvindt, heb je een schitterend beeld van gigaveel zachtroze bloemen op kale, grijze takken en stam. Bijzonder!

De makker heeft een verspreide bladstand, is bladverliezend met brede hartvormige bladeren tot rondachtig aan toe. De bladeren zijn 7 tot 14 cm lang en 10 tot 12 cm breed. De bladtop is spits tot kort toegepunt. Er zit dus een klein, maar heel duidelijk en vaak symmetrisch puntje aan het blad. Dat wil 'toegepunt' zeggen, waarde lezers.

Het blad heeft een duidelijk hartvormige bladvoet en bijzonder aan het blad van *Cercis* is dat het zo zacht aanvoelt, fluweelzacht met een gave bladrand die ook wat doorschijnend is. Het zachte blad is ook erg soepel, heeft vijf tot zeven nerven die uit de bladvoet ontspringen daar waar de bladsteel aan de bladschijf verbonden is. De vertakte nerven lopen niet door tot in de bladrand en zien eruit als het stroomgebied van een rivier die diep vanuit het land waterlopen verzamelt en bundelt. De bovenzijde van het blad is glanzend friskgroen en kaal en op de nerven af en toe lichtbehaard. De onderzijde is blauwgroen en wat behaard in de nerfoksels. De bladsteel is ca. 3,5 cm lang, behaard en vaak rood aanlopend. De steel is wat plat en breed afgeplakt bij de aanhechting in het bladmerk. De bloei is zoals het geslacht, dus tweeslachtig (wordt niet meer uitgelegd!) met vrijwel symmetrische vlinderbloemen die in april-mei voor of tijdens de eerste stappen van de bladontluiting in dichte bundels of trossen weelderig bloeien aan de basis van de overjarige twijgen, de takken en zelfs de stam van de boom. De groepjes van vier tot tien bloemetjes zijn 1 tot 1,5 cm lang aan ca. 1,2 cm

Cercis canadensis 'Royal White' bloeiwijze op tak.

Cercis canadensis 'Lavender Twist'.

Cercis canadensis volwassen boom.

lange steeltjes. De bloemkleur is zachtroze tot zalmroze en levert een schitterend mooie en kleurige start, zo in het vroege voorjaar.

De vruchten van deze species zijn lange dunne en afgeplatte peulen van 6 tot 9 cm lengte, groen van kleur en bij rijping in het midden van de zomer paars van kleur en berijpt met glanzend zwarte, afgeplatte zaden. De peul opent zich laat in het najaar, vroeg in de winter door het ontsluiten van de ietwat gevleugelde buiknaad waardoor de

Cercis canadensis 'Hearts of Gold'.

twee kleppen opengaan en de zaden zich kunnen verspreiden. Het gebruik van deze, de meest winterharde, gaat tot zone 4 en die zone loopt door tot maar liefst - 35 °C. Het is een prachtige parkboom die op een voedselrijke standplaats prima zijn functie vervult. Van een aantal goed groeiende cv's is een prachtige hoogstam op te kweken; dat vraagt wel de nodige tijd en inspanning, maar is dat meer dan waard.

Deze Canadese hartboom is een diep wortelende boom met een sterk en grof wortelgestel. *Cercis canadensis* kent twee vars en meer dan twintig cv's en er komen er nog steeds bij. Uw schrijver zal er een aantal aan u voorstellen.

Cercis canadensis* var. *occidentalis

De var. naam *occidentalis* betekent 'westelijk' en verwijst naar zijn natuurlijk verspreidingsgebied in Californië, het westelijk deel van het Noord-Amerikaanse continent. Het is vaak een meerstamig klein boompje tot ca. 5 meter hoogte of grote struik met een breed spreidende kroon en nierachtige, groenblauwe bladeren die bronskleurig zijn bij bladontluiking en een schitterende gele herfstkleur bezitten. De bloeiwijze is als de soort, maar met donkere purperroze bloemen die ruim voor het blad aan de boom hangen. In zijn natuurlijke omgeving wordt de boom vaak in boombakken toegepast in winkelcentra.

Cercis canadensis* var. *texensis

Een species uit het bergland van Texas en Nieuw-Mexico en wordt in zijn natuurlijk verspreidingsgebied 10 tot 13 meter hoog en 5 tot 6,5 meter breed met een ronde of vaasvormige kroon. De kroonopbouw in de jeugdfase is onregelmatig en de boom kan door snoei tot een opgaande kroonvorm gemaakt worden en wel zo, dat de boom als kleine straatboom benut wordt.

De schitterend glanzende, dikke, leerachtige bladeren zijn donkergroen van kleur en niervormig, 5 tot 7 cm breed met een licht hartvormige bladvoet. De bloemen zijn als de soort en zachtroze van kleur. De peulen zijn 10-12 cm lang, rijpend naar prachtig purperrood en blijven heel lang aan de boom hangen.

***Cercis canadensis* 'Ace of Hearts'**

De eerste cv, dames en heren, en een totaal onbekende in ons kleine landje. De boom is in 2006 in cultuur gebracht door Shadow Nursery in Winchester in de staat Tennessee. De boom is geselecteerd uit een beplanting van deze species in Noord-Carolina. Het is een hoogstam met een dichte, compacte, opgaande kroon die prima toegepast kan worden als straat- en laanboom. Het

lichtglanzende donkergroene blad is hartvormig, 6-7 cm lang en 5-6 cm breed. De twijgen en takken in de kroon zijn wat zigzag groeiend, zoals bijna elk individu binnen het geslacht als gevolg van het ontbreken van een eindknop aan de twijgen (weet u nog?). Deze boom draagt weinig tot geen vruchten en is daarop geselecteerd. 'Elk nadeel heeft z'n voordeel', want deze species geeft dus minder rotzooi op straat. Een aanwinst in het sortiment en hopen maar dat hij naar Nederland komt.

***Cercis canadensis* 'Alba'**

Deze boom groeit als de soort, heeft eenzelfde habitus, maar bloeit met zuiver witte bloemen. En die bloeiwijze geeft de boom een aparte uitstraling. Helaas weinig in cultuur hier in Nederland. In Duitsland is de boom echter goed verkrijgbaar.

***Cercis canadensis* 'Appalachian Red'**

Een fantastische selectie van de soort, deze 'Appalachian Red' met zijn enorm rijke bloei met een schitterende, dieproze kleur. De boom is geselecteerd uit een laanbeplanting in Maryland en door de University of Tennessee in cultuur gebracht, waarbij de boom direct in de prijzen viel. De boom wordt in cultuur ca. 7 meter hoog en uiteindelijk ca. 5 m breed met eerst een smalle, vaasvormige kroon die later meer afrondt. De schors van deze boom is grijsbruin en het blad hartvormig met een blauwgroene, glanzende bovenzijde en lichtere onderkant. In de nerfoksels zit beharing. Het blad heeft een schitterende, felgele herfstkleur. Een aanrader als straatboom in een smal profiel. Tenminste ... als je de boom überhaupt kan vinden op een boomkwekerij hier. De meeste kans om te scoren maak je eerlijk gezegd in Italië.

***Cercis canadensis* 'Flame'**

Een Amerikaanse selectie uit 1965, ontstaan op een proefstation voor de bos- en landschapsbouw. De boom is een meer opgaande groeier dan de soort, met een smallere kroon. Op oudere leeftijd wordt de kroon meer rond tot eirond. De boom wordt 10-12 meter hoog. De bloemen zijn groter dan die van de soort, meer klokvormig dan vlinderbloemig. De bloem heeft vaak meerdere imperfecte stampers, wel tot twintig meeldraden per bloem en de kleur is zachtroze. Volgens de beschrijvingen goed toepasbaar als straat- en laanboom.

***Cercis canadensis* 'Forest Pansy'**

Een eigen selectie van het National Arboretum in Washington die in 1974 in cultuur gebracht is en in 1976 in Kew Gardens geplant en direct vanuit Engeland in Europa verspreid.

Een van de mooiste *Cercis*-makkers met een opgaande takstand en later een meer wat grillige, ronde kroonvorm. De boom wordt 9 tot 11 meter hoog en, nu komt het: het is een boom met glanzende, roodbruine twijgen, grote, ronde diep purperrode bladeren en fantastisch mooie lichtroze bloemen. Wat een schitterende combinatie!

De overjarige twijgen worden vervolgens mooi grijsbruin, wat prachtig aansluit bij de gladde stam in dezelfde tint. Op latere leeftijd ontstaan ook hier de smalle, ondiepe groeven in de schors.

Het blad is heel bijzonder, want tijdens de bloei ontluikt het blad glimmend purperzwart. Jazeker, waarde lezers, zo donker. Vervolgens kleurt het blad wat doffer en wordt het enkele tinten lichter tot diep purperrood. Onder invloed van de oplopende temperaturen zal de bladkleur enigszins groener worden. Een meer dan schitterende boom die ook op vele plekken, dus ook als laanboom, toepasbaar is. Vermeerdering van deze schitterende species is uitsluitend door veredeling van enten van de cv op een onderstam *Cercis*.

***Cercis canadensis* 'Hearts of Gold'**

Een heel bijzondere makker is deze geelbladige *Cercis*. De boom is bij Hollow Nursery in Belvidere in de staat Tennessee in 2002 geselecteerd uit een partij zaailingen. Naast de bijzonder fraaie grote, hartvormige, zacht glanzende gele bladeren van 7 tot 9 cm lang en breed, geeft deze boom ook al bloemen op de eenjarige twijgen. Dit in tegenstelling tot de overige species van dit geslacht, dat op overjarige twijgen bloeit. Een ander kenmerk van deze species is dat er heel weinig tot geen peulen gevormd worden. De boom met een wat losse, ronde kroon wordt ca. 6-7 meter hoog met prachtig purperrode bloemetjes die blijkbaar weinig voortplantingsgericht zijn. Ook deze vriend veredelen voor het beste resultaat.

En zo zijn er nog tig meer cv's van deze prachtige Amerikaan, al dan niet met bladeren dichter op elkaar, meer en minder bloemen, halfgevoeld, meer bekervormig, meer vlinderbloemig. En dan die bloemkleuren... Schitterend. En eh... o ja, die ene met die zilverwitte bladranden en vlekken op het hartvormige blad? Die eh... die 'Silver Cloud'! Ja, die! Prachtig toch?'

Cercis chinensis

Na al het geweld van die Amerikaanse cowboys een sprong over de 'Beringsloot' richting China. Is in de VS alles groter, sterker, dikker, enzovoort, binnen het geslacht zijn de Chinese makkers de

grootste species, tot wel 16-18 meter hoog daar en met enorme stammen van 100-120 cm doorsnede. Dat is ca. 3,80 m omtrek en hij kan dus direct in de joppercategorie. De boom is inheems in Centraal-China en in cultuur krijgt de boom deze afmetingen absoluut niet.

De kroon van deze Chinees is breed vaasvormig en de meestal meerdere stammen groeien vrij steil op en waaieren dan wat uit, waardoor de vaasvorm ontstaat. De stam is grijs tot grijsbruin van kleur met op oudere leeftijd lichte groeven in de schors. De twijgen zijn glad, groen van kleur en later bruin met heel veel kleine lenticellen. De bladeren zijn min of meer rond tot hartvormig, 7 tot 12 cm lang en bijna even breed met een toegespitste bladtop en een diep hartvormige bladvoet. Het blad is leerachtig en glanzend donkergroen en aan de onderzijde blauwgroen met beharing in de nerfoksels. De bladrand is gaaf en enigszins doorschijnend. De herfstkleur van deze makker is schitterend heldergeel.

De bloeiwijze is uitbundig en gelijktijdig, dus niet voor de bladontluiking, aan overjarige twijgen, takken en op de stam. De bloemkleur is purperroze tot violetrood en de grote bloemen, tot 2 cm lengte, zitten dicht bij elkaar in clusters van acht tot tien bloempjes bijeen. De peulvrucht is ca. 10-12 cm lang, gegolfd en loopt taps toe met drie tot zeven zaden per peul.

De boom is in zijn jeugdfase wat vorstgevoelig, iets wat later wel stukken beter wordt, die verdraagzaamheid van vorst, maar heeft toch liever een plek in de luwte waar veel zonneschijn de boom doet gedijen. Er zijn zeven cv's van deze soort bekend, maar dat kunnen er evengoed veel meer zijn. Uw schrijver stelt er één aan u voor.

***Cercis chinensis* 'Avondale'**

Deze kleine cv tot 5-6 meter hoog vormt ook een brede, vaasvormige kroon met steil opgaande gesteltakken. De boom is in cultuur en bijzonder is om aan te geven dat deze cv maar ca. 25% van de maten van de soort heeft kunnen behouden. De boom is omstreeks 1975 geselecteerd op Duncan & Davis Nurseries in Nieuw-Zeeland en vandaar verder in cultuur gebracht.

De stamschors is grijs met later lichte en smalle groeven en de twijgen zijn donkerbruin. Het grote blad, tot 12 cm lang en breed, is vrijwel rond met een hartvormige bladvoet en glanzend donkergroen van kleur. De bladeren zijn vrij dik en voelen stevig en leerachtig aan. De bloeiwijze bestaat uit flinke, compacte bundels bloemen met een prachtige diep purperrode kleur en met eveneens een prachtige gele herfstkleur.

Deze cv bloeit al heel snel in de jeugdfase en heel uitbundig. Vanwege de kleinere afmetingen is de boom ook goed toepasbaar in de particuliere tuin, de kantoor- of daktuin.

Cercis gigantea

De soortnaam spreekt voor zich, denk ik, en heeft betrekking op de enorme bladeren van deze species. Toen de boom in 1980 in de Centraal-Chinese provincie Hubei gevonden werd, dacht men dat het een var. of ssp. van *Cercis chinensis* was. Dat bleek niet het geval daar de boom wel nauw verwant aan *chinensis* is, maar zoveel afwijkende of eigen eigenschappen bezit, dat het gerechtvaardigd is hem als een eigenstandige soort te registreren.

Het is een boom van 12-15 meter hoog met een brede vaasvormige kroon. De bast van de stam is grijs en de takken en twijgen donkerbruin. Tot hier aan toe à la *chinensis*, maar nu komt het: de boom heeft zeer grote, hartvormige bladeren tot wel 20 cm lang en breed. Bij uitlopen zijn de bladeren bronskleurig en verkleuren dan naar glanzend groen. Het blad is dik en leerachtig en verkleurt in de herfst naar heldergeel. De bladrand is gaaf en licht doorschijnend. De vruchten verkleuren van groen naar donkerbruin, zijn zeer plat en ca. 1-12 cm lang. De boom is in Nederland, op basis van de nu beschikbare gegevens, winterhard. Dus, dames en heren boomkwekers, opvoeren in uw assortiment en vooral uw relaties laten weten dat u de boom kunt leveren. Bij Van den Berk Boomkwekerijen in

Cercis siliquastrum volwassen boom.

St. Oedenrode mogen ze deze laatste opmerking als niet-geschreven beschouwen.

Cercis siliquastrum

De Nederlandse naam voor deze species, en uitsluitend voor deze *Cercis*, is de Judasboom. De soortnaam *siliquastrum* is afgeleid van *siliquosum* wat 'peulendragend' betekent. De boom heeft een groot en een klein verspreidingsgebied. Het grote gebied strekt zich uit langs de oostelijke kusten van de Middellandse Zee, vanaf Zuid-Tirol langs de kust naar Croatië, Bosnië, en zo naar Griekenland, de eilanden in de Egeïsche Zee, Turkije, Syrië, Libanon en Israël. Het kleine verspreidingsgebied is gelegen in een deel van de Frans-Italiaanse Riviëra, rondom Monaco en zo. In zijn natuurlijke verspreidingsgebieden wordt de boom ca. 10-12 meter hoog en in cultuur tot ca. 8 meter hoog met een grillige, brede, ronde kroon, meestal meerstammig of grotestruikvormend. Er is toch best goed een hoogstam van te kweken; dan krijgt de boom een grillige en wat slingerende stam met grijze schors die op latere leeftijd smalle ondiepe groeven met korte ribbels vertoont.

De twijgen zijn glanzend bruin tot roodbruin, met veel kortloten en heel veel lenticellen, verspreid over de twijg. De twijgen bezitten geen eindknop, dus is de zigzaggroei wederom gegarandeerd. De knoppen zijn aanliggend, klein, driehoekig van vorm, met twee tot vier gewimperde knopschubben en roodbruin van kleur. Meestal liggen er twee

à drie knoppen boven elkaar boven het bladmerk. De bloemknoppen zijn beduidend dikker, rond van vorm en goed herkenbaar op het oudere hout en stam.

Het blad is rondachtig tot niervormig en breder dan lang, van 3,5 tot 8,5 cm lang en 4,5 tot 12 cm breed, met een stomp afgeronde bladtop en diep hartvormige bladvoet. Het blad is handnervig met vijf tot zeven nerven die elk fors vertakt zijn en niet tot in de bladrand doorlopen. Deze bladrand is ook doorschijnend. De bladrand is gaaf en het bladoppervlakte aan de bovenzijde is glad en glanzend diepgroen en de bladonderzijde dof blauwgroen. De bladsteel is 2,5 tot 4 cm lang en rood van kleur. De bloei van de Judasboom is zo voor half mei, voor of tijdens de bladontwikkeling, die bij deze species vrij laat is. De bloemen zitten vaak met zes tot acht bijeen in een dicht bundeltje, zijn 1-1,5 cm lang en hangen aan lange steeltjes aan de twijgen/takken en op de stammen van deze fraaie boom. De bloemkleur is purperpaarsroze en de bloemen hebben wat meer een bekervorm met twee vleugels eraan.

De peul is 8 tot 12 cm lang, smal en 1,2 cm breed met een lang genaalde en omgebogen top. Deze peulen rijpen in augustus, begin september van rood naar roodbruin en de zaaddoos bevat vijf tot vijftien zwarte zaden. De peulen blijven een groot deel van de winter hangen.

Er zijn twee cv's van deze soort. De 'Alba' draagt witte bloemen en is verder geheel als de soort. De laatste in dit deel van het feuilleton is...

Cercis siliquastrum 'Bodnant'

Een kleinere versie, tot ca. 8 meter hoog met een brede, vaasvormige tot ronde kroon. De boom werd als zaailing in 1876 in Bodnant Garden in Wales aangeplant en won in 1944 een bekroning van de RHS vanwege zijn opvallende bloei. Dit beumke bloeit al op zeer jonge leeftijd met diep purperroze bloemen in bundels en ook overal, net als bij de soort. De bloem is beduidend groter dan die van de soort en het blad is rond tot niervormig en beduidend kleiner dan dat van de soort. Een bijzondere species die in Nederland helaas niet in cultuur is, wel winterhard.

Afsluitend

En mooi en bijzonder geslacht, vanwege de bijzonder bloei op t kale hout en de verscheidenheid in bladvormen en andere morfologische kenmerken. Er zijn dus heel interessante species en anders dan *Cercis siliquastrum*, waar trouwens niets mis mee is, in de handel maar hier in Nederland verkrijgbaar is een tweede. Mogelijk is een boomkweker geïnspireerd geraakt van dit deel van het feuilleton en gaat zich verdiepen in dit geslacht om het in zijn/haar sortiment op te nemen.

Vooraf doen, het geslacht is het meer dan waard!

Groet,

DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5528